

Název vyučovacího předmětu: **DĚJINY VÝTVARNÉHO UMĚNÍ (DVU)**

Vzdělávací oblast: **Odborný základ, Estetické vzdělávání**

Časová dotace vyučovacího předmětu: **3, 1, 2, 2, 0, 0.**

Pojetí vyučovacího předmětu

Vyučovací předmět Dějiny výtvarného umění je součástí oblasti společný odborný základ a estetické vzdělávání a patří do uměnovědných předmětů. Je vyučován hromadně v I.–IV. ročníku v rozsahu: I. ročník tři hodiny týdně, II. ročník – jedna hodina týdně, III. a IV. ročník – dvě hodiny týdně.

DVU vede žáka k porozumění výtvarnému umění. Od školního roku 2018/2019 je do jeho obsahu integrován původní předmět Výtvarná výchova. Propojení Dějin výtvarného umění a výtvarného umění umožňuje větší flexibilitu a práci s různými výtvarnými technikami v souvislosti s historickým vývojem oboru.

Vzájemně provázané a podmíněné okruhy činností – recepce a reflexe – žákovi umožňují poznávat zákonitosti umělecké tvorby, seznamovat se s různými funkcemi, hodnotami a normami v umění, porozumět sdělením přenášeným specifickými prostředky výtvarné tvorby, pronikat do její podstaty a vytvářet hodnotící soudy. Dále jsou žáci vedeni k prohloubení imaginativních schopností, prostorového cítění a jsou vedeni k rozvoji vizuální vnímavosti v souvislosti s praktickým sebezpoznavacím tvůrčím procesem.

Při recepci si žáci prostřednictvím autopsie uvědomují a ověřují působení výtvarného umění. Reflexe znamená nejvyšší stupeň poznávací činnosti umožňující komplexní interpretaci výtvarných děl, jež obnáší jejich zařazování do uměleckého období, určování stylu, žánru, formy díla, vytváření hodnotících soudů, zabývání se zvláštnostmi přístupu k interpretaci výtvarného díla, významem a poselstvím díla vzhledem k určité umělecké a historické epoše, problematikou „konzumace“ umění vzhledem k jejímu funkčnímu zařazení. Zároveň jsou žáci vedeni k reflexi poznatků prostřednictvím praktické výtvarné činnosti. Žáci pracují s vizuálně obraznými systémy (s architekturou, obrazem, sochou, designem, uměleckým řemeslem, stylem oblečení, novými médii apod.), které jsou nezastupitelným nástrojem poznávání a prožívání lidské existence.

DVU navazuje svým obsahem a cíli dílem na dějepis, a to tím, že žáci sledují historické determinace postavení umělce v rámci daného společenského systému, dobového vnímání světa, limitů a inspirací určitých historických kultur; v neposlední řadě jeho angažovaností a poplatností na jedné straně či revoltou a protestem na straně druhé. Důraz je kladen na subjektivitu umělecké tvorby a nemožnost objektivní kvantifikace úrovně uměleckého díla.

Obecné cíle

Vzdělávací obsah tématu umožňuje žákům pochopit základní principy umělecké tvorby a procesu komunikace v umění a prohlubuje jeho schopnost reflexe umění a kultury jako celku.

Cílové zaměření směřuje k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí tím, že vede žáky k

- poznávání a porozumění umění prostřednictvím soustředěné a vědomé reflexe, sledování a hodnocení umění na pozadí historických, společenských a technologických změn;
- chápání umění jako specifického, subjektivního a nezastupitelného způsobu komunikace probíhající mezi všemi účastníky uměleckého procesu, k schopnosti odlišovat podstatné znaky jednotlivých druhů umění na základě porovnávání a uvědomování si jejich shodností a odlišností;
- rozvíjení vlastního tvůrčího potenciálu i osobní lidské dimenze ve vztahu k výtvarné tvorbě, posílení pozorovací schopnosti vůči okolnímu světu i dílům z dějin umění;
- užívání jazyka umění jako prostředku k vyjádření nejrůznějších jevů, vztahů, prožitků, emocí a představ a k schopnosti svůj způsob vyjádření hodnotit, porovnávat a nabízet ostatním členům society;
- aktivnímu podílení se na vytváření vstřícné a podnětné atmosféry (na základě porozumění, tolerance, ale i kritičnosti) pro poznávání a porozumění kulturním hodnotám, projevům a potřebám různorodých sociálních skupin, etnik a národů a na vytváření pozitivního vztahu ke kulturnímu bohatství současnosti i minulosti;
- uvědomování si vlivu výchovy a vzdělání na rozvoj tvořivé osobnosti v roli tvůrce, interpreta a recipienta a na kvalitu její účasti v uměleckém procesu.

Přínos k rozvoji klíčových kompetencí

Předmět dějiny výtvarného umění rozvíjí především tyto kompetence:

Kompetence k učení

- pozitivní vztah k učení a vzdělávání; soustavnost při vyhledávání informací; vnímání uměleckých děl v kontextu vědomostí o jejich tvůrcích, zadavatelích a době vzniku

Komunikativní kompetence

- jasné a souvislé formulování myšlenek; volba správné terminologie; kultura projevu
- se sebou sama, ostatními ve skupinové práci, obhájení svého názoru, zdravá sebereprezentace a interpretace výtvarného díla

Kompetence k řešení problémů

- schopnost řešení problémů na základě využívání dříve nabytých zkušeností a vědomostí; zvládnutí překážek a volba vhodného způsobu jejich překonávání
- jedinečnost invence, originalita, hledání nových významů

Personální a sociální kompetence

- integrace do studijního nebo pracovního týmu; přispívat k vytváření harmonických mezilidských vztahů

- osobnostní rozvoj v tvůrčí práci, sociální vazby a vztahy s ostatními

Občanské kompetence a kulturní povědomí

- samostatné a odpovědné jednání; jednání v souladu se zásadami společenského chování; dodržování zákonů a respektování platných morálních principů; tolerantní přístup k osobnostním zvláštnostem druhých; uznávání hodnot a historické tradice

Kompetence k pracovnímu uplatnění

- uvědomování si významu celoživotního učení a přizpůsobování se měnícím se životním a pracovním podmínkám; schopnost vhodné komunikace s potenciálními zaměstnavateli;
- schopnost komunikace a vnímavosti k uplatnění v pedagogické i umělecké oblasti

Kompetence využívat prostředky informačních a komunikačních technologií a pracovat s informacemi

- práce s osobním počítačem a získávání nových informací prostřednictvím internetu, komunikace elektronickou poštou, práce se standardním programovým vybavením počítače, rozlišování věrohodnosti různých informačních zdrojů a mediální gramotnost
- práce s odbornou literaturou

Přínos k realizaci průřezových témat

V předmětu Dějiny výtvarného umění se výuka dotýká rovněž témat:

Občan v demokratické společnosti – vést žáky tak, aby dovedli zdvořile a citlivě jednat s lidmi; aby hledali rovnováhu mezi osobní svobodou a odpovědností ke společnosti; aby byli přiměřeně kritičtí a dostatečně tolerantní; aby byli schopni odolávat myšlenkové manipulaci a dovedli se orientovat v mediálním světě; aby v případě vzniklého problému nacházeli přiměřený kompromis

Člověk a životní prostředí – vést žáky tak, aby pochopili vlastní zodpovědnost za své jednání, aby si osvojili principy odpovědného a citlivého přístupu k životnímu prostředí, aby respektovali principy udržitelného rozvoje, aby chápali postavení člověka v přírodě a vlivy prostředí na jeho zdraví a život;

Člověk a svět práce – cílem je naučit žáky, aby uměli vhodně prezentovat své dovednosti a schopnosti a uměli je náležitým způsobem uplatnit v praxi

Informační a komunikační technologie – vede žáky k používání standardního programového vybavení počítače nejen pro uplatnění v praxi, ale i pro potřeby dalšího vzdělávání a získávání nových informací ve svém oboru.

Mezipředmětové vztahy

Předmět Dějiny výtvarného umění má mezipředmětové vztahy k těmto předmětům: Dějepis

(DJ), Dějiny hudby (DH), Dějiny tance a divadla (DTD), Osobnostně kulturní rozvoj (OKR) a Tvorba (TVO).

Vzdělávací obsah

I. ročník, časová dotace 3 hodiny týdně	
Očekávané výsledky vzdělávání	Učivo - tematické celky
Žák: - orientuje se na časové ose, dokáže správně zařadit jednotlivé umělecké slohy a směry, objasní jejich návaznost a souvislosti - orientuje se ve vzájemných vztazích mezi vědou, technikou, filosofií, estetikou a uměním; - vyjmenuje jednotlivé druhy umění, popíše jejich vztah a vzájemnou podmíněnost; - objasní vzájemné souvislosti jednotlivých vývojových etap společnosti a jednotlivých druhů umění ve vztahu k vývoji tanečního umění;	Periodizace dějin umění - výtvarné projevy kultur od pravěku až do současnosti - základní charakteristické znaky jednotlivých kultur, slohů a směrů a jejich časové zařazení a návaznost - analýza a interpretace výtvarných děl - kresba jako výrazový prostředek- praktická cvičení (gestická kresba, kaligrafie, studie, figurální kresba, ...), - malba jako výrazový prostředek- praktická cvičení (malba jako technika, malba jako médium, práce s barvou, míchání barev, rukopis, funkce barvy,...) - vhled do dějin umění, důležité pojmy a souvislosti

II. ročník, časová dotace 1 hodina týdně	
Očekávané výsledky vzdělávání	Učivo - tematické celky
Žák: - objasní procesy christianizace a islamizace a jejich vliv na specifiku umění raně středověkých států v Evropě; vysvětlí rozdíly mezi západním i východním křesťanským kulturním okruhem i projevy vlivu náboženství a církve na středověké umění, popíše	Výtvarné umění starověku Klasické řecké a římské umění Výtvarné umění středověku Byzantské umění Raně křesťanské umění, předrománské slohy, sloh románský a gotický

poznávací znaky středověkých slohů v architektuře, plastice a malířství; - popíše základní rysy renesance a reformace, vysvětlí jeho důsledky pro vývoj výtvarného umění - popíše poznávací znaky středověkých slohů v architektuře, plastice a malířství; - objasní historické podmínky vzniku manýrismu, popíše základní znaky manýrismu a objasní jeho odlišnosti od renesance; - objasní rozdíly mezi jednotlivými barokními styly v architektuře, plastice a malířství ve spojitosti s geografickými podmínkami doby;	Arabské a islámské umění Výtvarné umění renesance Renesanční umění Itálie Záalpské renesance Renesanční umělec Výtvarné umění manýrismu Počátky manýrismu v Itálii Manýristické umělecké školy Rudolfinský manýrismus Výtvarné umění baroka Radikální a klasicistní barok, barokní realismus a barokní gotika

III. ročník, časová dotace 2 hodiny týdně	
Očekávané výsledky vzdělávání	Učivo - tematické celky
Žák: - vysvětlí historické podmínky vzniku rokoka, klasicismu, romantismu a empíru; - vysvětlí pojem historismus v architektuře; - vysvětlí shody a rozdíly moderních malířských slohů; - definuje nové výrazové formy moderního výtvarného umění jako koláž, frotáž, asambláž, montáž, mobil atd. v rámci jednotlivých slohů; - vysvětlí univerzálnost secesního slohu; - vysvětlí shody a rozdíly	Výtvarné umění rokoka Rokoko Výtvarné umění 1. poloviny 19. století Romantismus, realismus a biedermeier Architektura v období historických slohů Novogotika, novorenesance, novorománský sloh, novobaroko, druhé rokoko, maurský styl První moderní malířské slohy Impresionismus Postimpresionistické malířství Expresionismus, fauvismus a naivní malířství

funkcionalismu a konstruktivismu; - objasní spojitost moderní architektury jako reflexi nových názorů na bydlení, životní prostředí a urbanismus; - vysvětlí vztah reality, fantasknosti a abstrakce ve výtvarném díle objasní specifické podmínky vzniku moderního českého umění; -	Výtvarné umění secese Secese a geometrická secese Architektura funkcionalismu a konstruktivismu Konstruktivismus a funkcionalismus Výtvarné umění dadaismu, surrealismu a kubismu Dadaismus a surrealismus Kubismus a rondokubismus, česká individualistická moderna

IV. ročník, časová dotace 2 hodiny týdně	
Očekávané výsledky vzdělávání	Učivo - tematické celky
Žák: - vysvětlí optické a mechanické principy kinetismu a jeho interakci s divákem, definuje pojem mobil ve výtvarném umění; - objasní podmínky vzniku poválečných uměleckých proudů, rozdíl mezi modernou a postmodernou.	Abstraktní a kinetické výtvarné umění Nefigurální a abstraktní umění, kinetismus Výtvarné umění poválečného období Pop-art, op-art, high-tec, brutalismus, minimalismus Výtvarné umění moderny a postmoderny Konceptuální umění Fraktály, happening